

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาวิธีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย และเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ ตลอดจนนักศึกษาถึงปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาล เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับที่ผู้บริหารจะใช้เป็นแนวทางสำหรับพิจารณาปรับปรุงแก้ไขวิธีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารและอาจารย์ของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย ที่มีหลักสูตรการสอนวิชาระดับพื้นฐาน ปีการศึกษา 2523 ในกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค ที่สังกัดของรัฐและเอกชน จำนวน 24 แห่ง

ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่ง คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าแผนกวิชา หัวหน้าหมวดวิชา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

อาจารย์พยาบาล ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบสอนนักศึกษาพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและ/หรือภาคปฏิบัติ

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ผู้บริหาร ใช้ประชากรทั้งสิ้น 98% ซึ่งมีจำนวน 161 คน (ตัวอย่างประชากรอีก 2% จำนวน 4 คน ได้ถูกสุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ)

อาจารย์พยาบาล ใช้ประชากรทั้งสิ้น 98% ซึ่งมีจำนวน 490 คน (ตัวอย่างประชากรอีก 2% จำนวน 16 คน ได้ถูกสุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร วารสาร และหนังสือเกี่ยวกับ

1.1 หลักการพัฒนาบุคลากร เพื่อศึกษาแนวคิด แนวการจัดทำแผนการ ปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาพยาบาล เพื่อทราบลักษณะและจำนวนของประชากร

2. สร้างแบบสอบถาม 1 ฉบับ เพื่อสอบถามแนวความคิด แนวการจัดทำแผนการ ปัญหาความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย ทั้ง 24 แห่ง

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามได้ดำเนินการดังนี้ ศึกษาจากเอกสาร วารสาร และหนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งด้านแนวความคิดที่ว่า การพัฒนาบุคลากรจะมีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาตนเอง และโอกาสในการที่จะเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ สถานศึกษาต่าง ๆ มีแนวการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างไรบ้าง และที่จัดไปแล้วผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ตลอดจนศึกษาปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร ได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วส่งไปทดสอบใช้กับผู้บริหารและอาจารย์ของสถานศึกษาพยาบาล 4 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ (วชิรพยาบาล) วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ทำการทดลองครั้งนี้ เป็นผู้บริหารจำนวนร้อยละ 2 ของผู้บริหารทั้งหมด ซึ่งมีจำนวน 4 คน ผู้วิจัยได้ทดลองเครื่องมือสำหรับบริหาร โดยการนำไปถามด้วยตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่องในเวลานั้น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ที่เป็นกลุ่มทดลอง สำหรับกลุ่มอาจารย์ ได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 2% ของประชากรที่เป็นอาจารย์ จำนวน 16 คน ได้รับคืนทั้ง 16 ฉบับ แล้วนำผลของการทดสอบมาปรับปรุงข้อความ

สำหรับข้อความที่กลุ่มทดลองไม่เข้าใจ และแก้ไขเพิ่มเติมสร้างเป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัยต่อไป

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ อายุ อาชีพการงาน ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาที่ทำงานที่สอนนักศึกษา วุฒิการศึกษา เมื่อแรกเข้าปฏิบัติงาน การศึกษาอบรมและการนำประโยชน์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และเหตุผลที่ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร มีคำถามทั้งสิ้นจำนวน 44 ข้อ มีรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามดังนี้

ก. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร มีคำถามทั้งสิ้นจำนวน 16 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ข้อ 1, 7 - 9 ถามเกี่ยวกับผลด้านการพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อ 2 - 6 และ 10 - 13 ถามเกี่ยวกับผลด้านการพัฒนาตนเอง

ข้อ 14 - 16 ถามเกี่ยวกับโอกาสในการเพิ่มความรู้ทางวิชาการ

ข. แนวการคัดค้านการ ัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร มีคำถามทั้งสิ้น 28 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสำรวจสภาพการ พัฒนาบุคลากรที่สถานศึกษาพยาบาลได้คัดกระทำอื่น มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 1 - 7 ถามเกี่ยวกับสถานศึกษาพยาบาลแต่ละแห่งได้มีหรือไม่มี การคัดค้านการพัฒนาบุคลากร โดยถามเกี่ยวกับสถานศึกษาพยาบาลแต่ละแห่ง มีหน่วยงานหรือ คณะกรรมการ เพื่อรับผิดชอบคัดค้านการพัฒนาอาจารย์ มีการสำรวจความต้องการการพัฒนา มีการวางแผนและนโยบายในการพัฒนาอาจารย์หรือไม่ เป็นต้น

ข้อ 8 - 16 ถามเกี่ยวกับ ถ้าหากจะมีแนวการตัดค่าเงินการตั้งนี้ เช่น การพัฒนาบุคลากร เป็นหน้าที่ของสถาบันหรือหน่วยงาน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อระยะยาว ควรเป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนเอง การศึกษาเพิ่มเติม และดูงานควรกระทำภายในประเทศ เป็นต้น อาจารย์และผู้บริหารมีความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

ข้อ 17 - 28 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวความคิด ปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอบหนังสือแนะนำตัวจากหัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษาพยาบาลที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ก่อนส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษา เพื่อขอทราบจำนวนผู้บริหาร และอาจารย์ เพื่อขอให้ตอบแบบสอบถาม สถานศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมเอง เป็นบางส่วน บางส่วนให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งได้เขียนสถานที่อยู่ของผู้วิจัย และปิดดวงตราไปรษณียากรไว้พร้อมแล้ว สำหรับกลุ่มตัวอย่างประจำกรในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนะนำตัวไปยังผู้บริหารสูงสุดโดยทางไปรษณีย์ พร้อมกับเขียนสถานที่อยู่ และปิดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งแบบสอบถามคืน และเพื่อประโยชน์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้หมายเลขรหัสไว้ในแบบสอบถาม เพื่อติดตามคำตอบ ได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร จำนวน 161 ฉบับ ได้รับคืน 113 ฉบับ คิดจำนวนที่ได้รับคืนเป็นร้อยละ 70.19 แบบสอบถามที่ส่งให้อาจารย์ จำนวน 693 ฉบับ ได้รับคืน 490 ฉบับ คิดจำนวนที่ได้รับคืนเป็นร้อยละ 70.71 รายละเอียดแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ แสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามจำแนกตามประเภทและสถานศึกษา

สถานศึกษาพยาบาล	จำนวนแบบสอบถาม					
	ผู้บริหาร			อาจารย์		
	ส่ง	รับคืน	ร้อยละ	ส่ง	รับคืน	ร้อยละ
วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ	12	10	83.33	49	41	83.67
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ (ร.พ.กลาง)	7	5	71.43	5	3	60.00
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ (วชิรพยาบาล)	4	3	75.00	23	20	86.96
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	10	6	60.00	52	32	61.54
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	8	7	87.50	71	56	78.87
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	7	6	85.71	118	106	89.83
วิทยาลัยพยาบาลชลบุรี	7	7	100.00	10	8	80.00
โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กรมตำรวจ	4	3	75.00	9	5	55.56
โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองทัพบก	5	4	80.00	21	16	76.19
โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองทัพเรือ	2	1	50.00	11	8	72.73
โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหาร						
อากาศ	2	1	50.00	19	13	68.42
วิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมา	4	3	75.00	29	21	72.41
คณะพยาบาลศาสตร์ แมคคอร์มิค วิทยาลัยพยาบาล	6	6	100.00	11	7	63.64
วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า	12	7	58.33	15	11	73.33
วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช	12	6	50.00	25	10	40.00
โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์อนามัย โรงพยาบาล						
มิชชั่น	1	1	100.00	10	8	80.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานศึกษาพยาบาล	จำนวนแบบสอบถาม					
	ผู้บริหาร			อาจารย์		
	ส่ง	รับคืน	ร้อยละ	ส่ง	รับคืน	ร้อยละ
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์						
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	8	6	75.00	20	14	70.00
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์						
โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล	9	4	44.44	85	46	54.12
วิทยาลัยพยาบาลส่าปาง	1	1	100.00	7	5	71.43
วิทยาลัยพยาบาลสงขลลา	10	5	50.00	12	8	66.67
วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย	10	5	50.00	40	25	62.50
วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี	6	6	100.00	9	6	66.67
วิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์	10	8	80.00	21	11	52.38
วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์	3	2	66.67	21	10	47.62
รวม	161	113	70.18	693	490	70.70

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นตอน ๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร นำเสนอโดยการแสดงค่าเฉลี่ย

ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรระหว่างผู้บริหารและอาจารย์

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร โดยแสดง ความถี่ของปัญหาตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บริหาร

เกณฑ์การให้คะแนน ในการหาค่าเฉลี่ย ได้กำหนดคะแนนสำหรับลำดับขั้นของความคิดเห็นแต่ละข้อดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) จากสูตร¹

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างประชากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ประคอง วรรณสุด, สถิติประยุกต์สำหรับครู (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2517),

2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร¹

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มประชากร

3. ใช้ t-test เพื่อทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของผู้บริหารและอาจารย์ในสถานศึกษาพยาบาล โดยใช้สูตร²

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-test
	\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	S_1^2, S_2^2	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ล้วน ล้ายยศ และ อังคณา ล้ายยศ, สถิติวิทยาทางการศึกษา (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2522), หน้า 217.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.